

'Üzerine yazı yazılmış resimler antolojisi'

'Uzak Dağlar ve Hatıralar', Orhan Pamuk'un günlük ve özel hayatını, rüyalarına kadar açıkyüreklilikle anlattığı, yazarlık sırlarını deşifre ettiği, duygularını, iç dünyasını paylaştığı, büyük bir yazarı tanımak için rehber niteliği olan özel bir eser.

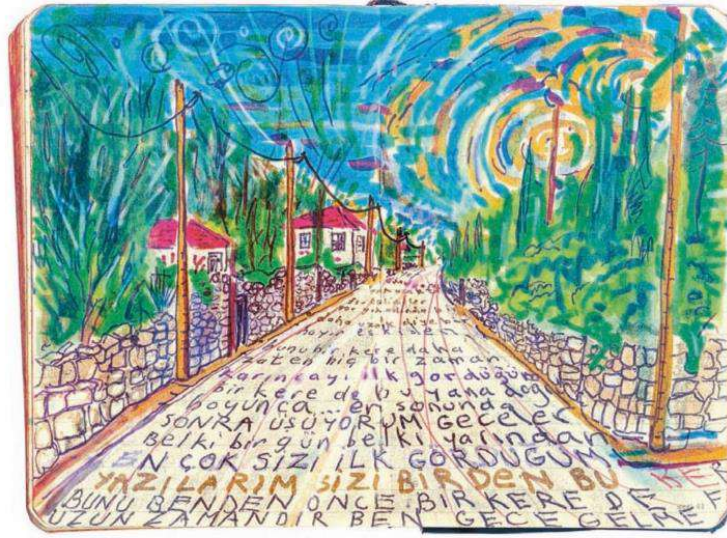
METİN CELAL
metincelal@gmail.com

Orhan Pamuk'un yeni kitabı 'Uzak Dağlar ve Hatıralar' resimli defterlerinden seçmelerden oluşuyor. O 'hatıra defteri' olarak tanımlanmış ama çok daha farklı ve özel defterler bunlar. Orhan Pamuk, 14 yıldır, 2009'dan beri her gün küçük not defterlerine notlar alıyor ve resimler yapıyor. Her zaman elinin altında duran, aklına gelenleri not ettiği, kayda geçirmek istediği görüntüleri, özellikle manzaraları çizdiği defterler bunlar. Romanlarını kaleme alırken yorulduğunda, sıkıldığında, dertlerini paylaşmak ya da kafasını dağıtmak istediğinde bu defterlere başvuruyor. Bir resim çiziyor, birkaç satır yazıyor. **Resimle, yazıyla notlar tuttuğunu söyleyebiliriz.**

Orhan Pamuk'un çocukluk hayali ressam olmamış. 7 yaşından 22 yaşına dek resim yapmış. Kimse görmesin diye defterlere yapıyor resimleri. "22 yaşında içimdeki ressamı öldürdüm" diye yazıyor. Yazar olmaya karar veriyor ve romanlar kaleme almaya başlıyor. 'Kaleme almak' terimi önemli. Orhan Pamuk, bilgisayar bir yana daktiloyla bile doğrudan ilişki kuran biri değil. Yazdıklarından elektronik aletlere de pek sıcak bakmadığını anlayabiliriz. Akıllı telefon kullanmaya başlaması bile çok geç olmuş. Bütün bunları defterlerine aldığı notlardan öğreniyoruz. Romanlarını da elle yazdığı, defterler kullandığını biliyoruz. Yani yazıyla, kalemle sıkı bir ilişkisi var.

RESİM VE YAZI İÇİÇE

Orhan Pamuk, 'Uzak Dağlar ve Hatıralar'ı defterindeki binlerce sayfadan yaptığı bir seçimle oluşturmuş. Yani bir yılı oluşturan bir defteri baştan sona doğru okuyamıyoruz. Üstelik seçme yapmakla kalmamış, bu seçimi kronolojik olarak da sıralamamış. İlk 20 sayfa şöyle; 2013, 2016, 2013, 2012, 2019, 2020, 2018, 2018, 2018, 2009. Yani ilk iki sayfada 2013'ü okurken izleyen iki sayfada 2016'nın defterinden karşılıklı iki sayfa görüyor ve okuyoruz. Görüyoruz; çünkü iki sayfayı kaplayan resimler yer alıyor defterlerde. Resim ve yazı iç içe. Bazen resimlerin üzerine yazıyor, bazen yazıların üzerine resimler çiziyor. Yıllar sonra resimlere ekler, müdahaleler yaptığı

sayfalar olduğunu da belirtiyor.

'Uzak Dağlar ve Hatıralar' resim ağırlıklı sayfalarla başlıyor. Az ve öz yazılar adeta resimlerin içinde kaybolmuş ya da sözcükler resimleri tamamlayıcı birer unsur haline almış. Ressam olsaydı herhalde 'manzara ressamı' olarak anılmak isterdi. Resimlerin tamamı manzaralardan oluşuyor ve sayfalarda sık sık gemilere rastlıyoruz. Manzara resmi çizmek konusunda düşüncelerini de not etmiş. Bu kısa notları manzara resmine övgü olarak anlayabiliriz. **Yazı resim ilişkisi üzerine de düşünüyor. Resmin yazdıklarına katkısı özellikle belirtiyor.**

Az yazı, çok resimden oluşan bu ilk sayfalarda yalnızlık hissi ile dolu olduğu anlaşılıyor. Yalıtılmış bir yaşamı var. Aldığı tehditler nedeniyle koruma eşliğinde gezmek zorunda olması da bu yalnızlığı iyice artırıyor. Neyse ki aşklar var. **Yalnızlığını gidermeye aşkın yeteceğini düşünüyor.** İki ayrı yerde notladığına göre eşi Aşlı, "Çok kişisel şeylerini yayımlama" demiş ama 'Uzak Dağlar ve Hatıralar'ın Orhan Pamuk'un özel hayatını en çok gözler önüne serdiği, söz konusu ettiği eseri olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle az yazı, çok resimli sayfaları geçip yazının daha çok yer aldığı ve kronolojiye de dikkat edildiği, yani zamansal olarak birbirini izleyen sayfalarda bu özellik daha da çok ortaya çıkıyor.

Orhan Pamuk, 'Uzak Dağlar ve Ha-

tıralar'ı, 'hatıra defteri' olarak tanımlanmış ama aldığı notlarda pek de hatıraya rastladığımızı söyleyemeyiz. Esas olarak günce olarak tanımlanabilir yazdıkları. Gün içinde yapılanları, anımsanmaları daha sonra hatırlatacak kısa notlar bunlar. Ancak **Hindistan'a olduğu gibi uzun süreli seyahatlere gittiğinde biraz ayrıntılanıyor.** Bana Witold Gombrowicz'in 'Kronos'unu anımsattı. Tabii ki Gombrowicz kadar şifreli değil yazdıkları ama Ahmet Hamdi Tanpınar kadar da açıkyürekli değil. Bunda günlüklerin daha sonra yayımlanabileceği düşüncesi etkili olduğu gibi, yapılan seçme de belirleyici olmuş, yani eş sözü bir yere kadar tutulmuş olabilir. Örneğin 'Gerhard Steidl (afternoon)' notunun anlamını, içerdiği anıları sadece Orhan Pamuk bilebilir. Neyse ki hep böyle değil notları bir ayrıntı zenginliğine de sahip değil.

'Uzak Dağlar ve Hatıralar'ı okuduğu-

nuzda öncelikle Orhan Pamuk'un resim sanatıyla yakın ilgisini gözlemliyorsanız ama hayatını yazmaya adanmış bir kişinin günlerinin nasıl geçtiğine de şahit oluyorsunuz. Diğer işler hep daha az öne sahip ve roman yazmadan geçirdiği her anı kayıp olarak görüyor. Defterlerde hem bu hali hem de 'Kafama Bir Tuhafılık' ve 'Veba Geceleri'nin yazım aşamalarını, yeni roman tasarılarını, Orhan Pamuk'un çizdiği resimlerle destekleyerek romanlarını nasıl kurduğunu geliştirdiğini, değiştirdiğini, esin kaynaklarını, yazım aşamasında karşılaştığı güçlükleri izliyorsunuz ki bu bir yazarın iç dünyasını tamamen açması demektir.

MASUMİYET MÜZESİ SÜRECİ

Tabii dünya çapında ünlü bir yazarın günleri, o ne kadar bunu arzulasa da sadece romanıyla baş başa geçmiyor. Seyahatler, konferanslar, üniversitede dersler, kitap tanıtım turları, röportajlar derken yazmaya vakit kalmayabilir. Üstelik bu kitapta yer alan günlüklerin tutulduğu günlerde **bir yandan da Masumiyet Müzesi'ni kurma çalışmalarını devam ediyor.**

'Uzak Dağlar ve Hatıralar', Orhan Pamuk'un günlük ve özel hayatını, rüyalarına kadar açıkyürekle anlattığı, yazarlık sırlarını deşifre ettiği, duygularını, iç dünyasını paylaştığı, büyük bir yazarı tanımak için rehber niteliği olan özel bir eser.

UZAK DAĞLAR VE HATIRALAR

Orhan Pamuk
Yapı Kredi Yayınları, 2022
400 sayfa.